

LUONNONHOITOMETSÄN JA MATKAILUKESKUKSEN KOHTAAMISIA – YHDESSÄ TIETÄMISEN MAHDOLLISUUKSISTA

Outi Rantala, Maria Huhmarniemi, Miia Mäkinen ja Timo Jokela

K

iinnostus tieteen ja taiteen välisen toiminnan avaamiin mahdollisuuksiin on kasvanut niin akateemisessa maailmassa kuin elinkeinoelämässä. Tutkimuksen piirissä tieteiden ja taiteiden välisyyden ajatellaan mahdollistavan asioiden toisin katsomisen ja ymmärryksen lisäämisen (ks. esim. Koneen säätiö, 2019). Kehittämistyössä puolestaan tieteiden ja taiteiden välisen yhteistyön nähdään mahdollistavan uudella tavalla ajattelun, ideoinnin ja innovatiivisen kehittämisen. Tässä luvussa tarkastelemme tieteen ja taiteen välisyyttä yhdessä tietämisen näkökulmasta ja pohdimme, minkälai-

sia uusia avauksia pyrkimys yhdessä tietämiseen voi käytännössä mahdollistaa niin opeuksessa kuin matkailualueiden kehittämisessä.

Syksyllä 2018 soveltavan kuvataiteen ja luontokuvauksen (SOLU) sekä matkailututkimuksen opiskelijat Lapin yliopistosta ja arkkitehtuurin opiskelijat Oulun yliopistoista viettivät työpajaviikon Rukalla. Rukan matkailukeskus sijaitsee Kuusamossa, aivan Oulangan

kansallispuiston tuntumassa. Oulangan kansallispuisto on perustettu vuonna 1956 – aikana, jolloin kansallispuistojen perustamisen tavoitteena oli nimenomaisesti luonnon suojeleminen. Oulangan alue tunnettiin jo 1800-luvun loppupuolella maisemistaan, koskistaan sekä erikoisista kasveistaan (Metsähallitus, 2019). Oulangalla kulkeva Karhunkierros on nykyisin Suomen yksi tunnetuimmista retkeilyreiteistä ja suosittu matkailukohde. Työpajaviikon yhteistyötahona toimi Rukan matkailukeskuksen Rukakeskus-konserni, joka on sekä Rukan että Pyhätunturin matkailukeskuksen laskettelurinnetoiminnasta vastaava perheyritys. Rukakeskuksen tavoitteena on toimia vastuullisen hiihtokeskusmatkailun edelläkävijänä Suomessa, ja keskus on toiminut hiilineutraalisti vuodesta 2018 alkaen (Rukakeskus, 2019). Resurssitehokkuus on ollut läsnä jo alueen suunnittelussa – Rukan matkailukeskus toimii niin sanotun autottoman kylän periaatteella, jolloin tavoitteena on mahdollisimman resurssitehokas toiminta. Lapin matkailun kehittämisessä maankäyttösuunnitelmat ovat painottaneet vyöhykkeistä maankäyttöä, jolloin niin sanottuun ensimmäiseen vyöhykkeeseen on keskitetty keskuksen palvelut ja lähiluonto, toiseen vyöhykkeeseen retkeilyreitistöt ja niiden lähtöalueet ja kolmanteen ja neljänteen vyöhykkeeseen niin sanotut takamaastot ja laajemmat reitistöt (Uusitalo, 2017, s. 25). Samalla kun tällainen maankäytön suunnittelu mahdollistaa resurssitehokkuuden ja edistää ekologista kestävyttä, voi rakennetun alueen tiivistäminen kaventaa keskustan erämaisyyttä ja tunturi- luonnon läsnäoloa, mikä edelleen yksipuolistaa luontoelämyksiä (Uusitalo, 2017).

Aiempien matkailukeskusten maankäyttöä koskevien tutkimustulosten valossa työpajan tavoitteena oli kiinnittää huomiota nimenomaisesti matkailurakentamisen ja luonnonsuojelualueiden väliseen vuoropuheluun Itä-Rukan kehittämisen kontekstissa. Itä-Rukalle oli jo aiemmin käynnistynyt uuden matkailukeskuksen ”RukaValleyn” rakentaminen. Uuden keskuksen sijainti Valtavaaran luonnonsuojelun alueen ja laskettelurinteiden välissä nostetaan kehittämissuunnitelmassa esille nimenomaisesti luonnonläheisyyttä korostaen (One with Nature, 2018). Lisäksi kehittämissuunnitelma painottaa uuden keskuksen vastuullisuutta sekä sen tarjoamia mahdollisuuksia ympärivuotiseen matkailutoimintaan. Soveltavan kuvataiteen ja luontokuvauksen, arkkitehtuurin ja matkailututkimuksen opiskelijoiden tehtävänä olikin työpajaviikon aikana ideoida ja suunnitella sellaisia matkailupalvelujen konsepteja, jotka loisivat monipuolisia luontoelämyksiä rakennettuun ympäristöön ja mahdollistaisivat vuorovaikutuksen keskuksen ja luonnonsuojelun välillä. Tavoitteena oli sekä antaa opiskelijoille työvälineitä monialaiseen matkailusuunnitteluun että nostaa esille uusia näkökulmia, esimerkkejä ja mahdollisuuksia alueen kehittämiseksi. Työpajassa tuotetut ideat ja suunnitelmat tuotiin alueen matkailutoimijoiden ja -kehittäjien pohdittavaksi.

Rukan työpaja oli ensimmäinen kokemus, jossa toimimme matkailun, arkkitehtuurin ja soveltavan taiteen opiskelijat yhteissuunnitteluun. Olemme aiemmin tehneet yhteistyötä matkailututkimuksen ja arkkitehtuurin välillä (Rantala & Mäkinen, 2018; Mäkinen, Rantala & Tervo-Kankare, 2018; Rantala, Mäkinen, & Tervo-Kankare, 2018), ympäristötaiteen ja matkailukehittämisen kontekstissa (Jokela, Huhmarniemi, Haataja & Issakainen, 2018) ja taideperustaisten matkailupalvelujen kehittämisen kontekstissa (Huhmarniemi, Kugapi, Miettinen & Laivamaa, tulossa). Lisäksi Lapissa arkkitehtuurin ja nykytaiteen yhteistyötä on tarkasteltu viime vuosikymmeninä erityisesti lumiarkkitehtuurin yhteydessä (Jokela, 2014) ja ympäristötaiteen kontekstissa (Jokela & Huhmarniemi, 2018a; Huhmarniemi, 2018).

Yhteisen työpajan vaikuttimena toimi kiinnostuksemme paitsi kehittää tieteen- ja taiteen välistä työpajatoimintaa yliopistopedagogisena opiskelumuotona, myös luoda uutta ymmärrystä luontoympäristöjen roolista matkailutoiminnan taustalla ja nostaa esille uusia ideoita liittyen matkailun kestävyteen. Erityisesti Lapissa matkailun viime vuosien voimakas kasvu on herättänyt monet eri tahot huomiomaan matkailutoiminnan moninaiset vaikutukset. Sen lisäksi että matkailu vaikuttaa ympäristöön ja ilmastoon, se voi myös mahdollistaa kestäviä toimintatapoja luontoympäristöissä – se voi mahdollistaa yhdessä olemisen ja yhdessä tietämisen sekä eri toimijoiden kesken, että ihmisten ja ei-inhimillisten toimijoiden kesken (Rantala, Höckert & Ilola, 2019).

YHDESSÄ TIETÄMINEN

Laadullisten menetelmien tutkija Jasmine Ulmer (2017) nimittää yhdessä tietämistä enemmän-kuin-representaationaliseksi (more-than-representational, Lorimer, 2005) tutkimukseksi. Sosiologian tutkija Veera Kinnusen (2017) mukaan ihmistieteiden enemmän-kuin-representaationaaliset tarkastelukulmat ”korostavat todellisuuden muovautuvan paitsi inhimillisessä merkityksenannossa myös materiaalisessa ja käytännöllisessä toiminnassa” (s. 32). Näin yhdessä tietäminen paikantuu esimerkiksi keholliseen kanssakäymiseen ja toisen kuulemiseen – ei niinkään romanttisena ajatuksena siitä, että kuulisimme mitä luonto meille puhuu, vaan että pysähtyisimme kuulemaan niin inhimillisiä kuin ei-inhimillisiä toimijoita. Toisen kuuleminen voi viitata myös intuitiolle herkistymiseen tai dialogiin asettumiseen (Mäkinen & Rantala, 2018). Taidepedagogiikassa dialogisen tilan luomisella viitataan järjestelyihin ja fasilitointiin, jolla yhdessä tietämistä tuetaan (Hiltunen, 2009).

Yhdessä tietämistä on lähestytty esimerkiksi esineiden kanssa tietämisenä, eläinten kanssa tietämisenä, elementtien kuten veden tai kallioiden kanssa tietämisenä – sekä teorioiden kanssa tietämisenä (ks. lista aiemmista tutkimuksista Ulmer 2017, s. 10).

Kuva 1. From valley to the Peak (työryhmä Janette Backman, Eveliina Erkkilä, Aliisa Hautala, Satu Lohiniva ja Anu Tossavainen).

Aiemmissä yhdessä tietämisen lähestymistapaa soveltaneissa tutkimuksissa tavoitteena on ollut uudenlaisten tutkimusavausten testaaminen ja tutkimuksen tekemisen mahdollisuuksien laajentaminen. Tästä johtuen aineistoa on kerätty uudella tavoin, esimerkiksi leikin, kävelemisen tai aistietnografian avulla (ks. esim. Rantala, Höckert & Ilola, 2019). Yhteistä tutkimuksille on ollut post-humanistinen ajattelu – enemmän-kuin-inhimillisen mukaan tuominen tutkimukseen (Ulmer, 2017). Yhdessä tietämisellä on yhteys myös taideperustaisen tutkimuksen piirissä kehitettyihin menetelmiin, aineiston keräämisen tapoihin ja dialogisten tutkimustilojen luomiseen (Jokela, 2018; Jokela & Huhmarniemi 2018b).

Viittaamme tässä luvussa yhdessä tietämisen käsitteellä laajasti sekä työpajaviikkoon työskentelyyn osallistuneiden opiskelijoiden taustatietealojen käsitteiden ja työskentelytapojen kanssa tietämiseen, yhdessä kanssaeläjien kanssa tietämiseen että Rukan matkailukeskuksen ja sitä ympäröivän luonnon kanssa tietämiseen.

ELÄMYSKONSEPTIEN TYÖSTÖ

Työpajaviikko rakentui niin, että ensimmäisenä päivänä opiskelijat tutustuivat tehtävänantoon alustusten kautta. Alustuksissa esiteltiin Itä-Rukan aluetta eli uutta RukaValleyn matkailukeskusta ja erityisesti sen kehittämistä One with nature -konseptin (Muuan, 2018) avulla, avattiin luontomatkailuun liittyviä käsitteitä ja tutkimuksellisia lähestymistapoja, esiteltiin luontomatkailukohteiden tutkimiseen liittyviä vuorovaikutteisia menetelmiä ja soveltavan taiteen, kuten ympäristötaiteen lähestymistapoja – erityisesti matkailualueiden kontekstissa, sekä tuotiin esille integroidun taidevalokuvauksen ja luontokuvauksen esimerkkejä. Ensimmäisen päivän jälkeen opiskelijat jaettiin monitieteisiin ryhmiin, joihin kaikkiin tuli osallistujia SOLUn, arkkitehtuurin ja matkailututkimuksen aloilta. Ryhmillä oli kolme päivää aikaa työstää yhdessä matkailupalvelun konseptisuunnitelma Itä-Rukalle. Suunnitelmaan sai sisällyttää arkkitehtonisten rakennelmien ja ympäristötaiteen suunnittelua, ja sen tuli ilmentää luonnon ja matkailurakentamisen välistä vuoropuhelua.

Ryhmät työskentelivät itsenäisesti, mutta heillä oli käytössään kurssin ohjaajista koostuva mentoristo, johon kuului sekä soveltavan kuvataiteen, luontokuvauksen, arkkitehtuurin että matkailututkimuksen asiantuntijoita. Opiskelijat esittelivät konseptisuunnitelmansa viikon päätteeksi avoimessa tilaisuudessa, johon osallistui opiskelijoiden ja mentorien lisäksi muun muassa alueen matkailutoimijoita.

Työskentelyn tuloksena syntyi viisi luontoelämyskonseptia: From valley to the peak, Hetki, Ahmaportti ja Kuukkelipolku, Suunta luontoon ja Kuukkeliconcept.

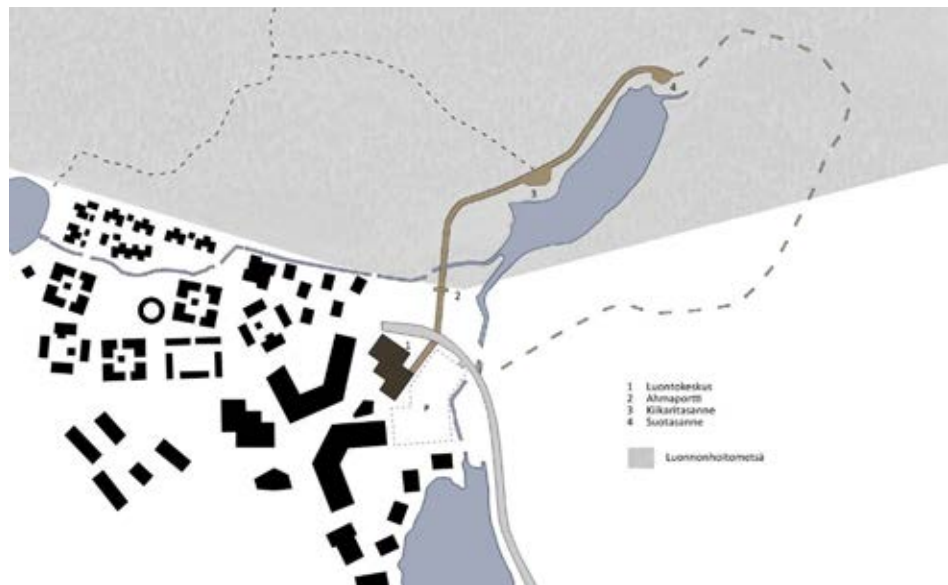
From valley to the peak konsepti koostuu viidestä kohteesta, jotka ovat RukaValleyn matkailukeskuksen kävelykadulle tuotu luonto (On the way), portti luontoon reittien lähtöpisteessä (Into to known), näköalatasanne kallionkielekkeellä (On the edge), näköalapaikka rajatulla näkymällä, jossa korostuu hiljaisuuden elementti (In the view – Kuva 1), sekä valometsä rinteiden välissä (Above the light).

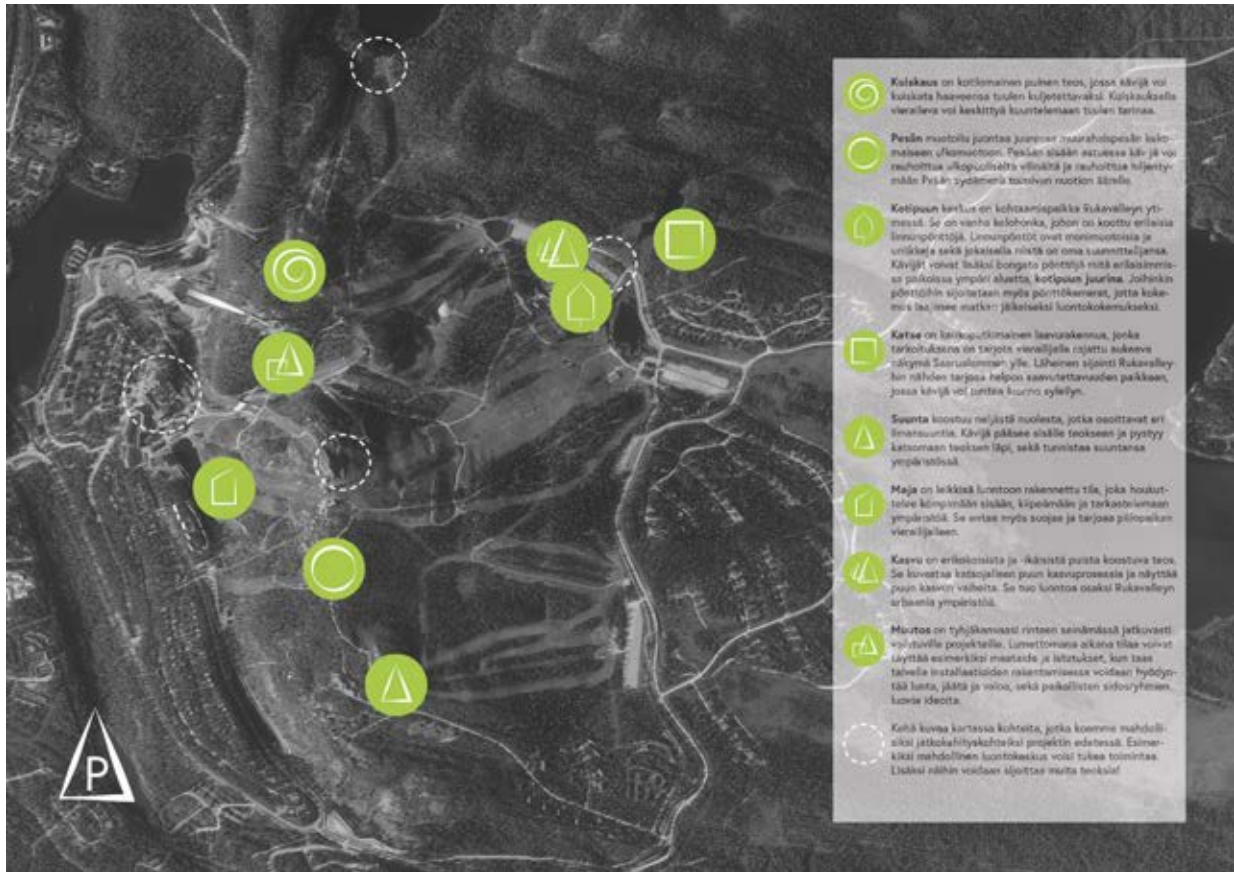
Konsepti *Hetki* kuvaa taukopaikka Saaruan huipulla gondolihissin pysähdyspaikan läheisyydessä. Taukopaikka on paikallisista materiaaleista rakennettu yhdistetty kahvi-

Kuva 2. Hetki
(työryhmä Esa Inkilä,
Juho Jääskeläinen,
Kaisa Paavola ja
Miro Sarola).

Kuva 3. Kuukkelipolku ja
Ahmaportti (työryhmä Eetu
Puusti, Pyry Kujanpää, Rufus
Kaivo, Karoliina Sohlman ja
Jyrki Tammi).

Kuva 4b. Suunta luontoon (työryhmä Jonna Kalliomäki, Hanna Korpuu, Reetta Lehtiranta, Santeri Raappana ja Heikki Varis).

Kuukkeli concept koostuu kolmesta lapsille suunnatusta osiosta, jotka kaikki pohjautuvat valittujen paikkojen tarinallistamiseen. Näitä ovat Pikkukuukkelin kierros, Ahmakallion lasilehto sekä luonnonmateriaaleista ja luonnonelementtejä muistuttavat leikkipaikat RukaValleyn keskuksessa. Lisäksi konseptiin sisältyy suomalaisesta eräperinteestä ammentava Kuukkeli club, joka voidaan nähdä suomalaisena vaihtoehtona kansainvälisten hiihtokeskusten ”kids’ clubeille”, jotka keskittyvät lähinnä lasketteluun ja ajanviettoon sisällä.

YHDESSÄ TIETÄMINEN TIETEIDEN JA TAITEIDEN VÄLISESSÄ SUUNNITTELUTYÖSSÄ

Pohdimme seuraavaksi minkälaista yhdessä tietämistä työpajaviikon työskentelyyn ja syntyneisiin elämuskonsepteihin sisältyi. Haluamme ensinnäkin kiinnittää huomion siihen, että yhdessä tietäminen toteutui työpajaviikon aikana arkirutiineista erotetussa kontekstissa, mikä mahdollisti erityisen herkistymisen vuoropuheluun niin luonnon, kulttuurisen paikan kuin työpajan muiden osallistujien kanssa. Opiskelijat ja mentorit asuivat työpajaviikon ajan Länsi-Rukan matkailukeskuksessa yhteisessä majoituksessa, ruokailivat yhdessä ja työskentelivät tiimeissä. Näin työpaja irrotti osallistujat arjen rooleista ja velvoitteista ja edisti moninaisten dialogien syntymistä – ja ehkäpä myös totutuista ajattelutavoista irrottautumista (Höckert, 2018; Mäkinen, Rantala & Tervo-Kankare, 2018; Juhola, Huhmarniemi & Raatikainen, tulossa).

Opiskelijat – ja mentorit – toivat työpajaviikolle oman alansa asiantuntijuuden. Matkailututkimuksessa tämä asiantuntijuus kiinnittyi esimerkiksi vastuulliseen ja kestäväään matkailuun liittyvään aiempaan tutkimukseen, matkakohteiden kehittämiseen liittyvään teoreettiseen kirjallisuuteen sekä luonnon hyvinvointivaikutuksiin ja luontosuhteisiin liittyvään tutkimukseen. Arkkitehtuurin asiantuntijuus puolestaan koostuu tilallisuuden, materiaalisuuden ja rakenteellisuuden sekä mittasuhteiden ja arkkitehtuurin keinojen ymmärtämisestä. Suunnittelijuuden kautta arkkitehtuurin asiantuntijuus on myös ymmärryksen ja ideoinnin konkretisointia suunnitelmiksi sekä suunnitelmien havainnollistamista ja visualisointia. SOLUn opiskelijat osallistuivat työpajaviikolle kuvataiteen, valokuvauksen ja dialogisten menetelmien ja taiteen soveltamisen asiantuntijoina. Soveltavan kuvataiteen opinnoissa opiskeltu taidekäsitys liittyy dialogiseen taidekäsitkseen, jossa taide tapahtuu kohtaamisessa ja vuorovaikutuksessa. Lisäksi opiskelijat ovat opiskelleet muun muassa taideperustaisten palvelujen suunnittelua: esimerkiksi taideperustaisten matkailupalvelujen, kuten valokuvatyöpajojen, konseptointia ja tuottamista. Lisäksi opiskelijoilla oli aiempaa kokemusta Rukan alueesta, sillä he opiskelevat Kuusamossa.

LUONNON KANSSA TIETÄMINEN

Ryhmät valitsivat erilaisia työskentelytapoja omassa työskentelyssään sovellettavaksi ja aikatauluttivat työskentelynsä itse. Kaikkia ryhmiä yhdistäväksi työskentelymuodoksi muodostui Itä-Rukaan rajautuvaan luonnonhoitometsään tutustuminen ja ajan viettäminen siellä. Koska opiskelijat yöpyivät rakennetussa matkailukeskuksessa, muodostivat

Kuva 5. Kuukkeli concept (työryhmä Pipsa Liljedahl, Salla Repo, Anne Saahkari, Osku Tuominen ja Iida Ylinen).

päivittäiset työssessiot metsässä itsessään jo vuoropuhelun rakennetussa ympäristössä vietetyn ajan kanssa. Metsän kanssa tietäminen rakentui metsän moniaistisen kokemisen kautta – ryhmät kiersivät patikointireittejä, hiljentyivät kuulemaan metsän ääniä, kuvasivat metsää, tunnustelivat erilaisia tunnelmia. Purojen solina, kuukkelienvierailut ryhmien luona ja erilaisten säätilojen vaikutus (tuulen humina, auringon lämpö) ohjasivat suunnittelua ja eri paikkojen valikoitumista konseptien kohdepaikoiksi.

Viimeaikaisessa Lapin matkailukeskusten rakentamisessa ja arkkitehtuurissa on korostunut luontokokemuksiin liittyvän suunnitteluosaamisen tarve. Matkailukeskuksiin on tuotettu perinteitä uudistavaa arkkitehtuuria, kuten puuhotelleja ja revontuli-igluja, jotka eivät perustu paikalliseen kulttuuriperintöön tai rakennustapoihin vaan pikem-

minkin ideaan siitä, että matkailija tuodaan välittömään luontokokemukseen (Huhmar-niemi, 2018). Suunnittelijalta edellytetään tällöin herkkyyttä luonnon kanssa tietämi-seen, jotta suunnittelussa voidaan onnistua parhaalla mahdollisella tavalla.

SANOITTAMINEN

Yhdessä tietämisessä vuoropuhelulla ja toisen kuulemisella on olennainen rooli. Kuten edellä toimme esille – ei kuuleminen välttämättä viittaa konkreettiseen kuuntelemiseen, vaan se voi viitata laajemmin keholliseen vuorovaikutukseen, toisen äärelle pysähtymi-seen ja kykyyn harjoittaa kriittistä pohdintaa. Kaikki viisi ryhmää työskentelivät hyvin eri tavoin, johtuen ryhmien erilaisista ryhmädynamiikoista. Toisissa ryhmissä ideoiden visualisointi ja konkretisointi sai suuremman sijan, kun taas toisissa ryhmissä tunnel-mien ja ajatusten äärelle herkistyminen, yhteiset keskustelut ja kriittiset huomiot saivat ensisijan. Tällöin päärooliin ei noussut viimeistellyn idean tuottaminen, vaan ideoiden äärelle pysähtyminen ja tilan antaminen juuri yhdessä tietämiselle. On tunnustetta-va ja tunnistettava, että tilanne oli opiskelijoille haastava – he yhä harjoittelevat omaa asiantuntijuuttaan ja etsivät ammatillista identiteettiään, ja samalla heidän tuli edustaa tätä asiantuntijuutta monialaisissa ryhmissä. Kuten esimerkiksi esitystekniikan taitojen opettaminen, on yliopisto-opinnoissa myös ammatillisen identiteetin määrittäminen usein sivuroolissa, pois lukien ammattiin valmistavissa opinnoissa, kuten luokanopetta-jan, oikeustieteen tai sosiaalityön opinnot.

Matkailukehittämiseen liittyvän tiedon sanoittaminen edellytti työpajaviikon aika-na alueen kehittämiseen tutustumista, alueen toimijoihin tutustumista sekä aiemman tutkimuksen kanssa keskustelua. Monilla opiskelijoilla oli kokemusta matkailijan roo-lista Rukalla (tai jossain toisessa pohjoisen matkakeskuksessa), mikä helpotti yhteisen tietämisen prosessia. Toisaalta tämä yleinen matkailualan tunteminen haastoi matkai-lututkimuksen opiskelijoita asiantuntijuutensa esiin nostamiseen. Matkailualan asian-tuntijuus ja osaaminen voi koostua aiemman tutkimuksen ja teoreettisen kirjallisuuden kanssa keskustelemisestä, muissa kohteissa tehdyistä ratkaisuista oppimisesta, alueen strategioihin ja lukuihin tutustumisesta – ja olennaisena kestävä matkailun suunnitte-lun periaatteiden tunnistamisesta ja niiden soveltamisen mahdollisuuksien pohtimises-ta. Matkailukehittämiseen liittyvä yhdessä tietäminen muodostui erityisesti taidoksi tar-kastella kriittisesti luonnon ja rakennetun ympäristön välistä vuoropuhelua monista eri näkökulmista ja sanoittaa syntyneitä huomioita ja ajatuksia. Tulisi kuitenkin huomioida, ettei sanoittamisen taito – kuten ei myöskään visualisoinnin taito tarkoita automaatti-

sesti suunnittelutaitoa, joka vaati harjaantuneisuutta esimerkiksi ideointiin, visiointiin, käyttäjälähtöisyyteen, paikka- ja kontekstisidonnaisuuteen ja niin edelleen.

VISUALISOINTI

Työryhmien työskentelyssä ideoiden visualisointi sai merkittävän roolin, ehkä myös siksi, että työskentelyn tulokset tuli esitellä muille osallistujille, mentoristolle ja alueen toimijoille työpajaviikon päätteeksi. Visualisointi korosti erityisesti arkkitehtiopiskelijoiden tietämistä: heidän taitoaan ymmärtää ja hahmottaa tilallisuutta, ja tuoda sitä esille muille visuaalistamisen keinojen avulla.

Arkkitehti ja taidekonsultti Maija Kovari (2018) on tuonut esiin, että esitystekniikkaan liittyviä taitoja opetetaan harvoin taidekouluissa sillä tasolla, jolla niihin panostetaan esimerkiksi arkkitehtien koulutuksessa. Taiteilijakoulutuksessa huomio on perinteisesti oman ilmaisun löytämisessä, joten Kovari peräänkuuluttaa teossuunnitelmien laatimisen taidon hiomista vastaaman nykyistä ammattitaidon tarvetta. Kovari toteaaakin, että osa julkisen taiteen työtehtävissä menee arkkitehdeille, muotoilijoille ja muille rinnakkaisten alojen ammattilaisille, koska taiteilijoiden esitystekniset taidot eivät ole heidän kanssaan vastaavia. Näin taiteilijoiden taiteen alan osaaminen voi jäädä käyttämättä (Kovari, 2018).

Kuvataiteilijalla on kuvalliseen ja symboliseen ilmaisuun sekä merkitysten rakentamiseen liittyvää osaamista, materiaalien tuntemusta ja ideointikykyä, jota voidaan hyödyntää matkailuympäristön ja -palvelujen suunnittelussa. Taiteilija toimii työryhmien jäsenenä tuoden taiteellisen suunnittelun osaamista tiimeihin. Edelleen kuvataide on laaja kenttä, jossa esimerkiksi kuvanveistäjän osaaminen liittyy tyypillisesti materiaalien, muotojen ja värien käytön hallintaa, mutta dialogisen ja pedagogisen taiteen käänne on suunnannut taiteilijoiden osaamista käsitteellisen ja vuorovaikutteisen konseptoinnin suuntaan. Luontokuvauksen ja soveltavan taiteen opiskelijoiden taustasta ja opintojen profiilista johtuen he eivät välttämättä tuoneet suunnitteluprosessiin sellaista visuaalista, formaalista ja materiaalin tuntemukseen perustuvaa suunnittelua, jollaiseksi taiteellinen osaaminen perinteisesti mielletään: soveltavan taiteilijan ja luontokuvaajan kanssa tietäminen prosessissa jyvittyi koko suunnitteluprosessiin. Tällaista taiteilijan osaamisen soveltamista suunnitteluprosessiin nimitetään integroiduksi taiteeksi tarkoittaen esimerkiksi teosta, joka liittyy saumattomasti rakennuksen arkkitehtuuriin tai sitä, ettei matkailuympäristössä ole välttämättä lainkaan erillistä teosta, vaan koko ympäristö ”taiteistuu” kokemuksi herättäväksi (Huhmarniemi & Jokela, 2018).

LUONTOYHTEYS TUKEE YHTEISSUUNNITTELUN PROSESSIA

Työpajassa muodostettiin alojen välisiä työryhmiä, jotka ideoivat matkailukeskuksen maisemaan erilaisia luontoelämyskonsepteja: moniaistisia kokemuksia tunturin huipulle, johdatusta luontoon siellä liikkumaan tottumattomille sekä liikuntarajoitteisille, paikallishenkeä ja luonnonläheisyyttä korostavia yksityiskohtia Itä-Rukan laaksoon, paikallisiin luontokokemuksiin lapsia kietovia rakenteita ja palveluita sekä erilaisia valojen ja maataiteen avulla tuotettuja maisemakokonaisuuksia. Luonnonhoitometsän kanssa yhdessä tietäminen toi eri aloilta tulevat opiskelijat yhteen ja mahdollisti jaetun kokemuksen syntymisen ja uuden visioinnin. Luonnonhoitometsän kanssa tietäminen herkisti opiskelijat oivaltamaan, ja oivallukset laajennettiin koskemaan rakennettua ympäristöä, mikä mahdollisti tehtävänantoon vastaamisen – eli aikaansai vuoropuhelun rakennetun ja rakentamattoman ympäristön välillä.

Työpajaviikon taustalla tavoitteena oli tuoda opiskelijat pohtimaan monitieteistä suunnittelua nimenomaisesti luonnon kontekstissa. Voimmeko todeta myös, että luonto mahdollistaa herkistymisen yhdessä tietämiselle aivan erityisellä tavalla – tieteiden ja taiteiden välillä, eri tieteenalojen välillä, eri taustoista tulevien välillä – mutta myös materiaalisesti, kehollisesti ja visuaalisesti? Aihe avaa kysymyksiä jatkotutkimukselle. Voimme kuitenkin todeta, että Rukan työpaja toimi onnistuneena toimintamallina monialaisesta yhteistyöstä matkailupalvelujen ja -ympäristöjen suunnittelussa. Se loi verkostoja ja vastasi paikallisten toimijoiden tarpeisiin kehittää aluetta kestävästi ja vastuullisesti.

LÄHTEET

- Hiltunen, M.** (2009). Yhteisöllinen taidekasvatus. Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä. (Väitöskirja). *Acta Universitatis Lapponiensis 160*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.
- Huhmarniemi, M.** (2018). Mikä ihmeen taidehotelli? Hoitelyrittäjän ja taiteilijoiden yhteistyötä Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 75–87) Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201811061405>
- Huhmarniemi, M. & Jokela, T.** (2018). Ympäristötaide taiteilijan soveltavana ja integroituna osaamisena. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 107–121). Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201811061408>
- Huhmarniemi, M., Kugapi, O., Miettinen, S. & Laivamaa, L.** (tulossa). Sustainable Future for Creative Tourism in Lapland. Teoksessa N. Duxbury; S. Albino & C. Pato Carvalho (toim.), *Creative tourism: Activating cultural resources and engaging creative travellers*. Lontoo: Cabi International.
- Höckert, E.** (2018). Hospitality and eEthical eEncounters: Tourism in the Nicaraguan Highlands. Lontoo: Routledge.
- Jokela, T.** (2014). Snow and ice design innovation in Lapland. Teoksessa E. Härkönen, T. Jokela and ja A.-J. Yliharju (toim.), *Snow design in Lapland – Initiating cooperation* (s. 12–35). Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Jokela, T.** (2018). Culture Sensitive participatory art as visual ethnography in the North. *Visual Ethnography*, 6 (2). 89–112
- Jokela, T. & Huhmarniemi, M.** (2018a). Ympäristötaide ker- too paikan tarinoita. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 28–36). Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201811061400>
- Jokela, T. & Huhmarniemi, M.** (2018b). Art-based action research in the development work of arts and art education. Teoksessa G. Coutts, E. Härkönen, M. Huhmarniemi & T. Jokela, (toim.), *The lure of Lapland: A handbook of Arctic art and design*. (pp. 9–23). Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201902074246https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63653>
- Jokela, T., Huhmarniemi, M. Haataja, C. & Issakainen, T.** (toim.) (2018). Ympäristötaidetta Lapin matkailuun. *Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja C 57*. Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-094-4URN:ISBN:978-952-337-094-4>
- Juhola, K., Huhmarniemi, M. & Raatikainen, K.** (tulossa). Artistic research on dialogical aesthetics – ethics of gathering. *Ruukku Journal. Special issue Ecologies of Practice*.
- Kinnunen, V.** (2017). Tavarat tiellä: sosiologinen tutkimus esinesuhteista muutossa. *Acta Universitatis Lapponiensis 362*. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Koneen säätiö** (2019). Meistä. Haettu 18.12.2019 osoitteesta <https://koneensaatio.fi/meista/>
- Kovari, M.** (2018). Ympäristötaide esityksenä. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 122–126). Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201811061409URN:NBN:fi:ula-201811061408>
- Metsähallitus** (2019). Oulangan kansallispuisto. Haettu 18.12.2019 osoitteesta <https://www.luontoon.fi/oulanka>
- One with Nature** (2018). *Älykkään ja puurakenteisen loma-asuntoalueen konsepti- suunnitelma Itä-Rukan kehittämisen vauhdittajaksi*. Haettu 27.03.2018 osoitteesta https://www.naturpolis.fi/files/6315/2448/8480/2018-03-27-One-with-the-Nature-Ruka_Valley.pdf
- Mäkinen, M. & Rantala, O.** (2018). Vuorovaikutteisia menetelmiä luontomatkoille suunnitteluun. Alustus Rukalla 8.10.2018.
- Mäkinen, M., Rantala, O. & Tervo-Kankare, K.** (2018). Väylänvarrella – Tieteidenvälisen dialogin soveltamisesta luontomatkoille suunnitteluun. *Matkailututkimus 14*(1), 26–41.

Rukakeskus (2019). Vastuullisuus Rukan hiihtokeskuksessa. Saatavissa:Haettu 18.12.2019 osoitteesta <https://www.ruka.fi/vastuullisuus>. Viitattu 18.12.2019.

Rantala, O. & Mäkinen, M. (2018). Engaging with wind shelters. Teoksessa Ren, C., Johannesson, G. T. & van der Duim, R. (toim.) *Co-Creating tourism research. Towards Collaborative ways of knowing* (s. 131–146). London: Routledge.

Rantala, O., Mäkinen, M. & Tervo-Kankare, K. (2018). Asuttaen väylänvartta – vuorovaikutteisia menetelmiä luontomatkailukohteiden suunnitteluun. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja C 57* (s. 46 –61). Rovaniemi: Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201811061402URN:ISBN:978-952-337-094-4>

Rantala, O., Höckert, E. & Ilola, H. (2019). Editorial: Knowing-with in the era of Anthropocene. *Matkailututkimus* 2(15), 4–8. DOI: <https://doi.org/10.33351/mt.88263>

Ulmer, J. (2017). Posthumanism as research methodology: inquiry in the Anthropocene, *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 30(9), 832–848. <https://doi.org/10.1080/09518398.2017.1336806> DOI: 10.1080/09518398.2017.1336806

Uusitalo, M. (2017). How to maintain naturalness in nature-based tourism resorts? Approaches to assessments of landscape quality for tourism planning. *Acta Universitatis Lapponiensis* 351. Rovaniemi: Lapin yliopisto.